

ДИПЛОМАТИЈАТА И МАКЕДОНСКОТО

Д-Р ДЕНКО МАЛЕСКИ
(20.3.1991- 9.2.1993)

СТЕВО ЦРВЕНКОВСКИ (9.2.1993-6.7.1993)
(ПОТПРЕТСЕДАТЕЛ НА ВЛАДА И
ВРШИТЕЛ НА РАБОТИТЕ МИНИСТЕР ЗА
НАДВОРЕШНИ РАБОТИ)
(6.7.1993-23.2.1996)

Д-Р ЛЉБОМИР ФРЧКОСКИ
(23.2.1996-29.5.1997)

Д-Р БЛАГОЈА ХАНЦИСКИ
(29.5.1997-30.11.1998)

АЛЕКСАНДАР ДИМИТРОВ
(30.11.1998-30.11.2000)

Д-Р СРЃАН КЕРИМ
(30.11.2000-13.5. 2001)

СЛОБОДАН ЧАШУЛЕ (30.11.2001-
1.11.2002)

Д-Р ИЛИНКА МИТРЕВА (13.5.2001-
30.11.2001 и 1.11.2002- 26.8.2006)

АНТОНИО МИЛОШОСКИ
(АКТУЕЛЕН МИНИСТЕР ЗА
НАДВОРЕШНИ РАБОТИ НА РМ)

Дипломатијата на Република Македонија има остварено исклучително голем број значајни активности во меѓународната заедница. Сите тие се резултат на новата глобална концепција на самостојната надворешна политика на македонската држава. Нејзината

стратегија е дефинирана и се остварува од денот на самостојноста и сувереноста - 8 септември 1991 година, кога повеќе од 96 проценти од вкупното население на референдум се изјасни за суверена, самостојна и демократска држава Република Македонија.

Од книгата на Пандил
КОСТУРСКИ

НЕПРИЗНАВАЊЕТО НА МАКЕДОНЦИТЕ ВО БУГАРИЈА ТРАЕ СО ВЕКОВИ. БУГАРИТЕ НЕ САКААТ ДА ЈА РЕГИСТРИРААТ ПАРТИЈАТА НА МАКЕДОНЦИТЕ ОМО "ИЛИНДЕН" ПИРИН

Во еден интересен руски конзуларен извештај се соопштува за затворањето во Солунската митрополија, како еден вид домашен притвор, на познатиот кукушко-полјански епископ Партенија Зографски (1818-1876), роден во село Галичник (Дебарско), затворен од страна на солунскиот патријаршиски митрополит Неофит. Како што е познато, Партенија станал кукушко-полјански владика со помош на руската дипломатија.

Во врска со присилното затворање на Партенија, во еден конзулски извештај се истакнува: "Се тврди дека солунскиот митрополит Неофит протерал еден висок свештеник од Полјана, зошто не ги слушал неговите наредби".

Но, можеби тие наредби биле на штета на монсињор Партениус, бискуп на Полјана. Интересни конзулски извештаи

дал Н. Јакубовски во 1872 година. Неговите извештаи се однесуваат на состојбите на македонските цркви во битолските села во 70-тите години на XIX век. Во таа смисла, тој прво соопштил за настаните во село Лажец (Битолско), со 2/3 христијанско и 1/4 муслиманско население, во врска со изградбата на нивната месна црква. Во текот на изградбата на објектот муслиманите правеле пречки и чести кражби, а кога црквата била изградена, една ноќ тие ја запалиле. Покрај ова, Јакубовски соопштил и за опожарување на две други цркви во Драгош, село во близина на Битола, потоа за ограбување на црквите во селата Велушина, Негорчани, Лажец и Драгош, сите во близина на Битола. Со цел да се најде во фокусот на настаните и што непосредно да ги раководи работите во европска Турција, руската дипломатија издејству-

вала можност од Високата порта да отвори свое дипломатско претставништво во градот на румелискиот ејалет.

Битола како седиште на вилаетот, кон кој, покрај македонско, гравитирало и албанско население, го заслужувала руското внимание и интерес. Во таа смисла, македонскиот народ чувствувал љубов и симпатии кон Русија и со голема желба го очекувал доаѓањето на првиот руски конзул во градот. Меѓу првите дипломатски дејности на конзулот Хитрово во Битола била ургентната интервенција на Митра Миладинова од Струга, сопругата на Димитар Миладинов, кој среде битолчани и воопшто среде македонскиот народ најмногу ја посеал симпатијата кон Русија, кон рускиот народ и кон руските дипломатски претставници во Македонија. На 17 јули 1861 година таа му предала на конзулот молба со барање да се преземат дипломатски чекори за ослободување од цариградските затвори на наклеветениот, од страна на патријаршиските владици, и неправилно затворен Димитар и на нејзиниот девер Константин, најмал брат на Димитар, кој ги прекинал своите студии во Москва. Како што е познато, интервенцијата на конзулот не помогнала и браката Миладиновци умреле во Цариград во 1862 година.

За одбележување се и неколкуте конзулски извештаи на Хитрово до рускиот дипломат Игнатијев во Цариград за барањето на околу 200 христијански македонски семејства од Македонија (Битолско) во 1861-1862 година да се пре-

ЗАБРАНЕТ МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ВО ПОДЕЛЕНИТЕ ДЕЛОВИ НА МАКЕДОНИЈА

селат во Русија. Според податоците на рускиот конзул, во тоа време во Битола и воопшто во Македонија се населиле кримските Татари. Од нив 10.000 се населиле во околната на Воден, 8.000 во близина на Верија и мал дел во близина на Ениџе-Вардар. Затоа македонското население, бегајќи од стегите на турското политичко и грчкото (патријаршиско) духовно владеење, барало да се пресели на местото на пребеганите Татари од Крим.

Михаил Александрович Хитрово работел како руски конзул во Битола од 1861 до 1864 година и повторно од 1878 до 1879 година. Во периодот од 1864 до 1878 година настаните во Битола биле во вилает, од страна на руската дипломатија, ги следел веќе спомнатиот солунски конзул Н.Јакубовски. Следниот руски дипломат во Битола бил Л.Њаг (1880-1882). Во негово време рускиот конзулат бил снижен во вицеконзулат. Во својот втор извештај до руската Амбасада во Цариград во 1880 година вицеконзулот соопштил за енергичното барање на битолчани "да им се даде независност во црковна смисла, слободен избор на свештеници и епископи во општината", потоа "воведување официјален јазик, освен турскиот, и јазикот на кој зборува мнозинството население", и за радикалните настани во село Клабурово, Леринско, каде месните жители богослужбата во месната црква ја изведувале на словенски јазик, на што реагирал патријаршискиот клер и бил казнет попот Димитар, кој на првиот ден на Велигден одржал црковна служба на словенски јазик. По ослободувањето, тој дошол во рускиот вицеконзулат во Битола за да бара натамошна заштита.

За дејноста на следниве руски дипломатски претставници во Битола, Н. Скрјабин (1882-1890) и Н. К. Димерик (1890-1891) веќе се има искажано и руската историографија. Така, Ирина Г. Сенкевич, врз основа на одбраните автентични конзулски материјали, ја прикажувала економската состојба на Битола во вилает во 80-тите години на XIX век, намалувањето на производството на памук, опаѓањето на селото итн.

Од другите настани кои се спомнуваат во врска со конзулската дејност на Скрјабин и Димерик во Битола ја наведуваме молбата на повеќе македонски црковно-школски општини до рускиот вицеконзулат за решавање на нивната тешка финансиска положба. За отворање на тие училишта и во таква неповолна состојба вицеконзулот им сугерирал на членовите на македонските црковно-школски општини сами да се издржуваат, како што било и порано. Заслужува да се одбележи истапувањето на жителите од село Патале, Леринска каза, каде грчките црковни власти, со помош на месната турска власт, ги затвориле сите месни цркви, училишта и мажите. И селаните во Бела Црква (Прилепско) побарале од-

говор од рускиот вицеконзулат во Битола чија ќе биде нивната месна црква откако пред тоа се откажале од јурisdикцијата на Патријаршијата. До конфронтации со Патријаршијата дошло и во Дебарско-кичевската епархија, каде патријаршискиот владика го наклеветил кичевскиот учител Ѓорѓи, родум од Лерин, дека застапувал револуционерни идеи. Во овој момент се располага со најмногу автентични архивски материјали за дејноста на познатиот руски конзул во Битола, Александар Аркадиевич Ростковски (1886-1903). Пред тоа Ростковски бил вицеконзул во Ерусалим и Бејрут и на дипломатска служба во руската Амбасада во Софија. Во меѓувреме се оженил за Марија Дабиша, која извршила силно влијание врз дипломатот и му всадила љубов кон Македонија и македонскиот народ.

Ростковски мошне добро ги следел настаните во Македонија, особено на територијата на Битола вилает, каде што тој службувал. Во таа смисла конзулот испраќал многубројни извештаи до руската Амбасада во Цариград, кои

Грчките злосторства над македонското население во времето на Балканските војни најсликовито се изнесени во извештајот на меѓународната анкетна комисија на чело со господин Карнеги. Во него се посочени околу 600 писма на грчки војници, кои непосредно сведочат за злосторствата во кои учествувале. Тогаш, меѓу другото, целосно биле уништени околу 160 населени места и убиени многу Македонци.

можат тематски да се поделат на неколку цели: прво тоа се извештаите за теророт во Македонија и за спроведувањето на реформите во Македонија; потоа за дејноста на странските дипломатски претставници и за политиката на соседните балкански земји кон Македонија; за состојбите на месните цркви, манастири, училишта и за дејноста на црковните пропаганди во Македонија и др. Меѓутоа, како што е познато, шест дена по избувнувањето на Илинденското востание, Ростковски бил убиен во Битола од двај-

ца Албанци - турски стражари, во присуство на неговиот близок пријател Крсте Мисирков.

Интересна е активност на рускиот конзул Лисичевич во Скопје, во 1897 година, кој очигледно немал многу симпатии и разбирање за македонското дело и за македонската револуционерна организација. Евидентни биле неговата неангажираност и неговите интервенции до руската Амбасада во Цариград за смирување и за ублажување на поплаките на месното население поради ужасните злосторства и насилства од турските власти.

На местото на Лисичевич, на почетокот на 1898 година, руската дипломатија поставила нов конзул во Скопје - Машков. Меѓутоа, и тој пројавил антимакедонски став, особено во однос на револуционерното движење во Македонија, а особено во Скопскиот вилает и на заштитата на семејствата чии најблиски биле затворени по разни турски затвори. За одбележување е тоа што Машков интервенирал до руската Амбасада во Цариград "да не се застапуваат за помилување на затворените македонски револуционери, зашто по ослободувањето тие повторно ќе се активирале револуционерно". Со тоа Машков, во тоа време, директно дејствувал против македонското ослободително дело.

Во последниве 80 години на овој век (книгата е објавена во минатиот век з.н.), во сите делови на Македонија властите на соседните држави спроведувале различни типови асимилационо-дискриминаторски политики на демакедонизација. Податоците за теророт на кој биле изложени Македонците, со векови под туѓи окупаторски власти, најсликовито ги покажуваат причините за појавата на иселување и бегства од својата земја. Македонската историја избобилува со голем број вакви причини за барање спас во странските држави. За жал, статистичките податоци многу тешко се достапни, тие се скриени во воените архиви и трезори, забранети за публикување. Тоа што е објавено, најчесто во мемоари, е некомплетно.

На пример, авторот на статистичкиот лист. Г. Темчев, во книгата "Илинденска епопеја", од Ангел Динев (прв дел, од 1949 година) вели: "Во општата бројка на жртвите од некои села ги нема податоците на поединечните жртви од селата Смрдеш, В'мбел, Турје и Бапчор-Костурско, како и од ресенските села Љорека, Златари, Петрино, Евла, Крушје, Покрвени и Прељубје".

Исто така, тешко се доаѓа до податоци за присилната мобилизација на Македонците, што била причина за иселување. На пример, во "тајниот додаток" на Договорот за сојуз меѓу Србија и Бугарија од 13 март 1912 година, во став 3, за поделбата на Македонија се вели: "Ако Русија не сака да го даде своето мислење и ако потоа не може да се постиг-

не договор меѓу договарачите, ако едната страна сама на своја рака почне акција против Турција, другата страна е должна да одржува пријателска неутралност кон своите сојузници и да преземе веднаш мобилизација во рамките предвидени со воената конвенција и да му притекне на помош со целата своја сила на својот сојузник..."

Република Грција е една од ретките земји во светот, а единствена во Европа, во која сè уште има национална дискриминација, законски регулирана, останувајќи речиси сама откако Јужна Африка го укина апартејдот. Таа дискриминација е санкционирана со два закона: Законот број 1540, објавен на 10 април 1985 година и Законот број 106841, објавен на 5 јануари 1983 година, со кои е воведена категоријата граѓани, Грци по род, што го отвора прашањето кои се тие граѓани во Република Грција кои не се Грци по род. Постои многу обемна документација за забраните за Македонците да зборуваат или да учат македонски јазик во поделените делови на Македонија. Тие

фицирана во Протоколот Калфов-Политис. На 29 септември 1924 година, во Женева била потпишана спогодба меѓу бугарскиот министер за надворешни работи Калфов и неговиот грчки колега Николаос Политис, со која на "бугарското" малцинство во Грција и на грчкото малцинство во Бугарија им се признаваат малцинските права. За оваа асимилаторска спогодба во грчката енциклопедија "Илиос", во главата за Македонија, под наслов: "Дипломатската активност во врска со македонското прашање од 1922 до 1933 година", буквално пишува: "Меѓу Грција и Бугарија во септември 1924 година беше потпишан договор, со кој слафоните во Македонија беа признати како бугарско малцинство".

Протоколот Калфов-Политис, бележи Панајотис Пипинелис, "претставуваше еден вид спонтана декларација на Грција пред Друштвото на народите, со што се прифаќаше интервенирањето на друштвото на народите за заштита на 'бугарското' малцинство. Со овој Протокол се признаваше постоење на бугарско мал-

По 1924 година, делот од Македонија под грчка окупација го напуштиле илјадници луѓе и се иселиле во деловите од Македонија под српска, односно под бугарска власт и во прекуокеанските земји, несогласувајќи се со грчко-бугарската политика и спогодба да бидат преименувани во "бугарско" малцинство, верифицирана во Протоколот Калфов-Политис.

На 29 септември 1924 година, во Женева е потпишана спогодба меѓу бугарскиот министер за надворешни работи Калфов и неговиот грчки колега Николаос Политис, со која на "бугарското" малцинство во Грција и на грчкото малцинство во Бугарија им се признаваат малцинските права. За оваа асимилаторска спогодба во грчката енциклопедија "Илиос", во главата за Македонија, под наслов: "Дипломатската активност во врска со македонското прашање од 1922 до 1933 година", буквално пишува: "Меѓу Грција и Бугарија, во септември 1924 година, беше потпишан договор, со кој слафоните во Македонија беа признати како бугарско малцинство". Протоколот Калфов-Политис, бележи Панајотис Пипинелис, "претставуваше еден вид спонтана декларација на Грција пред Друштвото на народите, со што се прифаќаше интервенирањето на друштвото на народите за заштита на 'бугарското' малцинство. Со овој Протокол се признаваше постоење на бугарско малцинство во Македонија и се создаваше еден нов начин на заштитување на малцинствата, сосема различен од оној кој се предвидуваше во мировните договори за мир...".

СТОП ЗА АПАРТЕЈДОТ ВРЗ МАКЕДОНЦИТЕ ВО ГРЦИЈА

најчесто биле именувани како "Бугари", што било една од причините да бегаат и да се населуваат по светот.

Забраната на националните чувства сликовито се гледа од следниот факт. По 1924 година, делот од Македонија под грчка окупација го напуштиле илјадници луѓе и се иселиле во деловите од Македонија под српска, односно под бугарска власт и во прекуокеанските земји, несогласувајќи се со грчко-бугарската политика и спогодба да бидат преименувани во "бугарско" малцинство, вери-

цинтство во Македонија и се создаваше еден нов начин на заштитување на малцинствата, сосема различен од оној кој се предвидуваше во мировните договори за мир...". Грчките злосторства над македонското население во време на Балканските војни најсликовито се изнесени во извештајот на меѓународната анкетна комисија на чело со господин Карнеги. Во него се посочени околу 600 писма на грчки војници кои непосредно сведочат за злосторствата во кои учествувале. Тогаш, меѓу другото, целосно

биле уништени околу 160 населени места и убиени многу Македонци. Уште од првите децении откако Грција ги завладеала македонските територии, насилно биле сменети топонимите, како и личните имиња на луѓето само затоа што не биле грчки.

(продолжува)